

DĖL RIBOJIMŲ BALTARUSIJOS PILIEČIAMS

Lietuvos verslo konfederacija (toliau – LVK), viena didžiausių verslo organizacijų, atstovaujanti ir tarptautinio kelių krovinio transporto (toliau – transporto) sektorių, kreipiasi į Jus dėl viešojoje erdvėje pasiūlyto ir aptarto ribojimų Baltarusijos piliečių atvykimui į Lietuvą prilyginimo tiems, kurie šiuo metu galioja Rusijos Federacijos piliečiams pagal Lietuvos Respublikos ribojamųjų priemonių dėl karinės agresijos prieš Ukrainą nustatymo įstatymą (toliau – Įstatymas).

Seimui svarstant jau priimto Įstatymo projektą, LVK šį palaikė,¹ taip pat palaikė ir parlamentarų pasiūlymus, susijusius su įmonių, vis dar dirbančių Rusijos rinkoje, viešinimu. Atsižvelgiant į situaciją, susijusią su „Wagner“ grupuotės relokavimu į Baltarusiją, LVK supranta, kad gali tekti imtis papildomų politikos priemonių siekiant užtikrinti Lietuvos nacionalinį saugumą naujų grėsmių akivaizdoje.

Tačiau prieš tokių imantis, LVK siekia atkreipti Jūsų dėmesį į tai, kad jeigu būtų stabdomas Baltarusijos piliečių prašymų išduoti leidimus laikinai gyventi Lietuvoje priėmimas, tai gali turėti itin reikšmingos ir neproporcingos žalos Lietuvos transporto sektoriaus kuriamai pridėtinei vertei, o to pasekoje – ir Lietuvos ekonomikai bei valstybės finansams.

Baltarusijos piliečiai sudaro didelę dalį transporto sektoriaus įdarbinamų darbuotojų, o dėl sparčios sektoriaus plėtros ir pasaulinių tendencijų Lietuvos įmonės negali rasti pakankamai darbuotojų net ir su įdarbinamais Baltarusijos piliečiais. Baltarusijos piliečiai, Lietuvos transporto ir saugos administracijos duomenimis, sudaro apie 52 proc. visų transporto sektoriaus įmonių įdarbinamų krovinių vežimo transporto priemonės vairuotojų (toliau – vairuotojų), kurių viso Lietuvoje yra apie 77 tūkstančių.

Tokia situacija yra susiklosčiusi dėl Lietuvos transporto sektoriaus patiriamo reikšmingo vairuotojų trūkumo. Nėra tikėtina, kad šią situaciją Lietuvoje galima pilnai išspręsti, nes Lietuvos transporto sektorius pastaruoju metu itin sparčiai augo ir siekia augti toliau, o tuo tarpu su vairuotojų trūkumu susiduria transporto įmonės visame Vakarų pasaulyje – vien Europos Sąjungoje fiksuojamas 500 tūkst. vairuotojų trūkumas.²

Transporto sektoriaus atstovai bendradarbiauja su Užimtumo tarnyba siekdami paruošti vairuotojus, tačiau pilnai aptarnauti sektorių lokaliai nėra įmanoma. Remiantis Užimtumo tarnybos duomenimis, 2022 m. apie 19 tūkstančių asmenų Užimtumo tarnyboje pasinaudojo suteikiama parama mokymuisi, t.y. siekė persikvalifikuoti arba tobulinti kompetencijas, ir tik keli šimtai jų įgijo (siekia įgyti) vairuotojo kvalifikaciją. Palyginimui, 2022 m. nustatyta 16 tūkst. asmenų kvota vairuotojams lengviau įdarbinti išseko dar 2022 m. rugpjūčio mėnesio pabaigoje, o iš 2023 m. skirtos padidintos 21,6 tūkst. asmenų kvotos šiai dienai panaudota 10,7 tūkst.

Svarbu tai, jog transporto sektorius ieško galimybių diversifikuoti vairuotojų šrautus. Pastangas mažinti priklausomybę nuo vairuotojų iš Baltarusijos pagrindžia Lietuvos transporto saugos administracijos duomenys, pagal kuriuos vairuotojų iš Baltarusijos skaičius 2022 m. sumažėjo nuo 40,6 tūkst. (2022 m. birželio 30 d. duomenys) iki 36,1 tūkst. (2022 m. gruodžio 31 d. duomenys) – t.y. 11 proc., tačiau esminiams pokyčiams reikia laiko. Situaciją padeda spręsti kai kurie teisinės bazės pakeitimai, kurie leidžia efektyviau įdarbinti Centrinės Azijos regiono šalių piliečius.

Jeigu būtų stabdomas Baltarusijos piliečių prašymų, tai sukurtų „lubas“ Lietuvos transporto sektoriaus augimui ir kuriamai vertei. Sektoriaus atstovų skaičiavimais, vienas vairuotojas sukuria apie 70 tūkst. Eur vertės per metus. Atitinkamai, „tuščia“ ir dėl darbuotojo trūkumo neeksplotuojama transporto priemonė lemia tokio paties dydžio pajamų iš eksporto praradimą. Tai – ne tik prarastos verslo pajamos, bet ir prarasti valstybės surenkami mokesčiai nuo sukuriamos vertės. Tuo pačiu, net jeigu įmonė ir veikia itin pelningai, ji neturi paskatos investuoti į veiklą, jei neranda vairuotojų, be kurių negali įveikinti investicijų. Dar didesnis vairuotojų trūkumas prisidėtų prie

¹ „[Romanovskis: ribojamųjų priemonių taikymas rusiškoms prekėms yra ne tik patriotinis, bet ir ekonominis verslo interesas](#)“, DELFI, 2023 03 18.

² „[Global driver shortages: 2022 year in review](#)“, World Road Transport Organisation, 2022 12 22.

Lietuvos transporto sektoriui ir taip egzistuojančių reikšmingų reguliacinio pobūdžio paskatų veiklą perkelti į kitas Europos Sąjungos šalis.³

LVK atkreipia dėmesį, kad Baltarusijos piliečių galimai keltina grėsmė nacionaliniam saugumui nebūtinai yra susieta su jų įsidarbinimu transporto įmonėse, todėl Seime svarstytinos priemonės gali būti netaiklios siekiant užkardyti naujai kilusias rizikas Lietuvos nacionaliniam saugumui. Pirma, Lietuvoje pirmaisiais nuo Rusijos invazijos į Ukrainą metais išgyveno Baltarusijos imigracijos bumą, iš dalies sąlygotą palankios ir netgi *skatinančios* baltarusių imigraciją valstybės politikos – vadinamojo darbuotojų relokacijos paketo, skirto Baltarusijos informacinių technologijų sektoriaus įmonėms.⁴ Antra, taip pat itin sparčiai auga turizmo srautas iš Baltarusijos – baltarusiai šiai dienai sudaro didžiausią dalį į Lietuvą atvykstančių turistų, o pastarųjų skaičius 2023 m. I ketv., lyginant su 2022 m. I ketv., išaugo daugiau nei dvigubai.⁵

Svarbu tai, kad Baltarusijos piliečiai, atvykstantys dirbti Lietuvos transporto įmonėse vairuotojais, Lietuvoje praleidžia nedaug laiko, ir tuo skiriasi nuo kitų Lietuvoje dirbančių Baltarusijos piliečių. Atsižvelgiant į tai, kad Lietuvos transporto sektoriaus įmonės yra vienos didžiausių Europoje, užsakymus vykdo visoje Europos Sąjungoje ir didžiąją dalį savo pajamų uždirba iš tarptautinių pervežimų, absoliučiai didžiąją laiko dalį darbuotojai iš Baltarusijos praleidžia komandiruotėse, už Lietuvos ribų. Viena iš vadinamojo Europos Mobilumo paketo nuostatų nustatyto reikalavimą vairuotojui kas 4 savaites bent 45 valandoms grįžti į operatyvinį centrą ar savo gyvenamąją vietą poilsiui. Taigi, teisė aktai sudaro sąlygas komandiruojamiems vairuotojams didžiąją dalį darbo laiko praleisti komandiruotėse.

Analogiškai, Baltarusijos piliečiai bet kuriuo atveju gali įsidarbinti kitose Šengeno zonos šalyse, ką jie sėkmingai daro, atsižvelgiant į tai, kad visose Vakarų rinkose patiriamas vairuotojų trūkumas skatina kitose šalyse registruotas transporto sektoriaus įmones taip pat įdarbinti Baltarusijos piliečius, o pastarieji vykdydami su darbo santykiais susijusias funkcijas gali būti komandiruojami ir į Lietuvą.

Jeigu Lietuvos transporto sektoriui būtų visiškai užkirstas kelias įdarbinti Baltarusijos piliečius, sumažėtų Lietuvos sektoriaus konkurencingumas, o atsižvelgiant į šio sektoriaus reikšmingą indėlį į Lietuvos ekonomiką, eksportą ir jo augimą, tai prisidėtų prie neigiamų Lietuvos BVP augimo tendencijų. Tuo pačiu metu, Baltarusijos pilietybę turintys vairuotojai ir toliau galėtų būti įdarbinami kitose šalyse ir darbo ar kitais tikslais atvykti į Lietuvą.

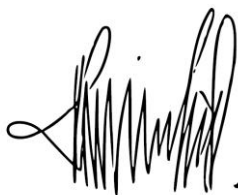
Apibendrinant, LVK suvokia Lietuvos nacionaliniam saugumui kylančias grėsmes ir dėl to supranta reikmę svarstyti įvairias priemones, kuriomis būtų užtikrinta, kad Lietuvos valstybingumui grėsmę keliančių režimų interesu veikiantys subjektai nepatektų į Lietuvą. Vis dėlto, dėl ypatingo darbuotojų trūkumo viename didžiausių ir konkurencingiausių Lietuvos ekonomikos sektorių, taip pat transporto sektoriuje organizuojamo darbo ypatumų, LVK prašo užtikrinti, kad taikytinos priemonės būtų taiklios ir išlaikytų galimybes Lietuvos verslui įdarbinti Baltarusijos piliečius.

LVK žiniomis, Lietuvos transporto sektoriaus įmonės itin atsakingai žiūri į Baltarusijos piliečių įdarbinimą ir skiria nemažai resursų potencialių darbuotojų patikrai vykdyti, o ir Migracijos departamentas taiko papildomas patikros priemones. Dėl to esame įsitikinę, kad šiuo atveju yra įmanoma užtikrinti tiek Lietuvos nacionalinį saugumą, tiek šalies ekonominius interesus.

LVK yra pasiruošusi šią poziciją pristatyti susitikimo metu. Dėkojame už bendradarbiavimą.

Pagarbiai

Prezidentas

Andrius Romanovskis

Originalas nebus siunčiamas. Vilius Kriauciūnas, el.p.: vilius@lvk.lt, mob. +370 608 98408.

³ BNS, [Apklausa: Lietuvos įmonės naujus vilkikus registruoja užsienyje](#), *LRT.lt*, 2023 04 11.

⁴ Modesta Gaučaitė-Znutienė, [“Thousands of Belarusians flee to Lithuania for fear of repressions and conscription”](#), *LRT.lt*, 2022 07 25.

⁵ Statistikos departamento duomenys, VŠĮ Keliauk Lietuvoje skaičiavimai, šaltinis: [nuoroda](#).